

1934 márc 25.

MIT OLVAS BUDAPEST?

„Mutasd a könyvedet s megmondom, ki vagy.“ Ezt a mondást talán kibővíthetjük és ezt mondhatjuk: *nézzük meg mit olvas a közönség, — ítéljünk belőle.*

„A könyv“, mint ilyen, gyűjtőszó. Tartalmilag van hivatva arra, hogy tanítson, szórakoztasson, egy merészebb fajtája idegileg stimuláljon, van olyan is, amely a narkózist szolgálja. Már most, ha megnézzük: ezek közül a kategóriák közül melyik a legkelendőbb, megkapjuk a kor szellemét, litteráris műveltségét, tömeghangulatát.

Elsősorban a *Fővárosi Nyilvános Könyvtárba* látogattam el, ahol az igazgatóságtól ezt a felvilágosítást kaptam:

— A fővárosi könyvtárnak tizenkét fiók könyvtára van a város különböző pontjain. Ezek úgynevezett népszerű könyvtárak, az anyaguk szépirodalom és könnyebb ismeretterjesztő könyvek. A könyvek könyvtáranként szelektálva vannak, aszerint, hogy milyen a kerület publikuma, mert hiszen ettől a ténytől is nagyon sok függ. Általában véve azt mondhatnám — mondja a fiókönyvtárak központjának vezetője — a *publikum modern regényírókat olvas.* Legkelendőbbek a szerelmi regények. Persze azután itt is vannak árnyalati különbségek. A belvárosi közönség más szerzőt keres, mint az erzsébetvárosi. Mostanában könyvtárainkban talán a lekedveltebb és legkeresettebb olvasmány: *Axel Munthe: San Michele* regénye.

— Szerintem — folytatja — csak a *nagy irodalom* határozza meg a kort és annak ízlését, karakterét; ami alatta van, a populáris irodalom, kevésbé változik. *Preceben* talán: *a városi polgárság ízlése nem változik lényegesen, ezernyolcszázhuszban csaknem ugyanaz volt műfaj tekintetében, mint ma.* Hiszen, miután nem elég a mai produkció, kényelmi szempontból átvesszük a *harmincas, negyvenes évek ponyvairodalmát.* Nem régen jelent meg *Sue: Ponson du Terrail*ának új magyar kiadása és a publikum igen szívesen olvassa.

Walter Hoffmann és az óbudai könyvtáros

Mint érdekességet említi meg a könyvtár vezetője a következőket:

— A közönség ízlését, az egyéb körülményektől befolyásolt rétegen felül bizonyos fókig irányítani is lehet. Példa erre óbudai fiókunk vezetője, aki ideális típusa a népkönyvtárosnak. Bizonyos technikával dolgozik. *Walter Hoffmann*, a lipcsei városi népkönyvtár vezetője dolgozott ki egy népkönyvtári rendszert; ennek a rendszernek az ismertetésére folyóirat is van, amely *„Zeitschrift für Büchereiwesen“* címmel Lipcse város kiadásában jelenik meg. Óbudai fiókunk könyvtárosa ezeket az elveket valósítja meg és alkalmazza a pesti viszonyokhoz. Teljesen kezében tartja és vezeti a publikumot.

Eppen menni készülök, amikor igen furcsa könyvre téved a szemem.

— *Ez a könyvek királya* — mondja a felügyelő úr — *egy ezeröttszáz előtt megjelent ösnyomat: Horatius.* A könyvnyomdászat az ezernegy százhatvanas évekből számítódik, ezért olyan értékesek ezek a nyomatok. Egy nemzetközi publikáció a *„Bibliographia — Incunabula“* most akarja feldolgozni a világ összes nyomalainak a címjegyzékét.

Milyen hosszú az út az ösnyomattól *Sue-n át* — *Axel Munthe: San Michele*-éig, amit most legszívesebben olvas a közönség.

A könyvtárból eljövet, *egyik legnagyobb könyvkiadó-vállalatunkat* avattam irodalmi szelismográffá:

— Igen nagy az érdeklődés — mondotta az igazgató — *történelmi regényekben.* Nemzetközi viszonylatban: *Antony Adverse Napoleon-korabeli történelmi regénye* volt

az utóbi két év legnagyobb könsikere. Magyar viszonylatban viszont: *Móra: Aranykoporsója.* *Ez huszonnyolcezer példányban fogyott el. Most jön a tizedik kiadása.* Az erdélyi írókat is nagyon kedvelik. A magyar irodalom hallatlan rezervoárt fedezett fel az erdélyi írókban.

Innen egy ismert *Váci-uccai könyvesboltba* mentem információért, vajjon mit olvas, a „High-class“, a belvárosi publikum?

— A mi közönségünk nagyon érdeklődik a biográfiák iránt. Hitler óta érdeklődés mutatkozik a Németországon kívül Amsterdamban és Ausztriában megjelenő publikációkban. Fogynak még az utazási könyvek is. A távolkelet nagyon érdekli az embereket; nagy furorét keltett: *Buck: The Good Earth*-e, amely kínai tárgyú mesét dolgoz fel. Azonkívül az idei Goncourt-díj nyertesének: *Malraux-nak: La Condition Humaine*-je, mely Mandzsuriában játszik. A nálunk, Magyarországról megjelenő idegen nyelvű publikációk iránt nagy kereslet van a külföldön. Még Japánban is.

Madách és az amerikai rádió távirata

— Nagy sikerünk volt *Mohácsi Jenő* Madách-fordításával. A Burgtheater *Madách* előadása alkalmából *Bécsben három nap alatt a teljes kiadást elkapkodták.* Már a második kiadás is felig elfogyott.

Érdekes az a kis történet is, amellyel a Váci-uccai könyvesbolt tulajdonosa mesélt:

— Megjelent a kiadásunkban *Madách* angol nyelvű fordítása *Ch. Meltzer és Vajad Pál* fordításában; ugyanakkor megjelent a londoni *Hagart-Press* kiadásában, *Sanger* fordításában. Közvetlenül a két kiadás megjelenése után a *Times* két hasábon foglalkozott a két könyv összehasonlításával és végül a — *pesti kiadásnak ítélte oda a pálmát.* Ennek az volt a következménye — meséli tovább lelkesen — hogy a *newyorki Rádió táviratilag adta tudomásunkra, hogy elő akarja adni Madáchot — a mi kiadásunkban.* A nyolcvankét éves Meltzer, a Madách-könyv angol fordítója, azonnal Newyorkba utazott, ahol nemcsak a rádióelőadást perfektuálja, hanem érintkezésbe lépett az illetékes körökkel, akikkel most tárgyalásokat folytat *Madách amerikai színpadi előadására vonatkozóan is.*

— Bizonyos filmek megjelenése után, érdeklődés mutatkozik ugyanazon tárgyú könyvekben is. Például: a *Krisztina királynő, VIII. Henrik* magánélete. Az előre avizált *Eszkimó-film* már most érezteti a hatását.

Végül megkérdeztem a dolgok állása felől, *Polgár urat*, aki könyvügynök. Ő „minden ellenkező híreszteléssel szemben“, ezt mondotta:

— *A könyvsikert a sajtóreklám dönti el.* Az kell, hogy a könyvet egyik ember ajánlja a másiknak. Nagy könyvsiker volt az utóbbi két évben *Zilahy: „Két fogoly“* című könyve és *Körmendi: „Budapesti kaland“*-ja. *Feuchtwanger: „A zsidó háború“* és *Sinclair Lewis.*

— Én magánfeleket látogatok, *kuncsaftjaim közé tartozik két híres sebészprofesszor is.* Az egyik életrajzot, a másik útírelást vásárol. A kalandor- és a detektívregények is erősen fogynak, *de ezen a téren nagyon hiányzik — „a Wallace“, — jegyezte meg búsán.*

Mindent összefoglalva, talán mégis ezt mondhatnánk: *az irány, a nyugtalansággal kapcsolatban a könnyű irodalom, a szórakozás felé hajlik.* A „könyv“, mint ilyen, tehát gyűjtőszó. Tartalmilag van hivatva arra, hogy tanítson, szórakoztasson . . .

Az utóbbi évek körülményei, a „szórakoztató“ könyvet emelték le a polcról. Vajjon a következő évek eseményei melyik kategóriát fogják kiválasztani?

Ipolyi Magda